
ZPRÁVODAJ TECHNICKÉHO MUZEA V BRNĚ

2

1973

Pro muzejní pracovníky, odborný aktiv a spolupracující instituce vydává Technické muzeum v Brně.

nologická část bude zpracována v samostatném elaborátu. Za tím účelem byl navázán kontakt s mlynářskou skupinou při Komisi pro dějiny zemědělství a lesnictví v Praze. Záměr se setkal s velkým pochopením, pomoc byla přislíbena a konkrétně bude řešena na dalším zasedání.

Průzkum technických památek v odd. energetiky

Pracovníci oddělení energetiky zahájili v I. pololetí letošního roku průzkum technických památek zapsaných ve Státním seznamu kulturních památek.

V parním mlýnu v Telči, který je evidován pod č. 5329, bylo zjištěno, že empírová správní budova je zanedbaná, ostatní technologické objekty zničené a strojní zařízení bylo většinou odvezeno do šrotu.

Obdobný stav byl zjištěn ve vodním hamru v Mrákotíně /technická památka č. 5013 z 19. století/ a ve vodním mlýně Vanov /ve 14. století tvrz/. Naopak po menších úpravách, které jsou však nezbytné, lze uvést do řádného stavu technickou památku č. 5012 - kovárnu v Mrákotíně č.p. 14.

V návaznosti na tento průzkum byla uskutečněna v součinnosti se Zemědělským muzeem Praha a Energoinvestem Praha prohlídka mlýnů v zátopové oblasti přehrady Dalešice. Byly zjištěny některé zajímavé předměty, které po dohodě mezi majiteli a investorem získá TM Brno do svých sbírek.

V povodí řeky Svitavy byl zjišťován stav závodních a městských elektráren. V součinnosti s odborem energetiky

JmKNV Brno bude jednáno o zachování některé z prohlédnutých elektráren a po projednání s KSSPPOP Brno o její zařazení jako kulturní památky. Obdobně bude jednáno o vodním mlýnu Holštejn, který je, až na drobnosti, v původním stavu.

V Ý S T A V Y A E X P O Z I C E

Výstava MIKULÁŠ KOPERNÍK - tvůrce nového obrazu světa

Technické muzeum v Brně spolu s Hvězdárnou a planetáriem M. Koperníka v Brně připravilo u příležitosti 500. výročí narození Mikuláše Koperníka výstavu o jeho životě a díle. Výstava byla slavnostně otevřena za účasti ministra kultury ČSR, velvyslance PLR, představitelů krajských a městských stranických a státních orgánů a dalších významných osobností ve čtvrtek dne 19. dubna.

Výstava měla značný ohlas mezi brněnskou veřejností. Se zájmem byla sledována hlavně školní mládež. Výstava byla otevřena do 13. května 1973.

Výstava STAVÍME RODINNÝ DŮM

Posláním výstavy, kterou pořádal Jihomoravský krajský národní výbor spolu s podnikem Drupos a Technickým muzeem, bylo ukázat široké veřejnosti problematiku výstavby rodinných domků v současné době, hlavně pak seznámit návštěvníky s novými stavebními materiály, progresivními technologiemi a novými dispozičními řešeními. Na výstavě byla shromážděna zajímavá fakta o nízkopodlažní výstavbě, řada typů a modelů rodinných domků a mnoho materiálů týkajících se ži-

votního stylu a životního prostředí vůbec.

Výstava byla otevřena od 17. května do 17. června 1973.

Výstava Technického muzea v PLOVDIVU

Ředitel Technického muzea Ing. Miroslav Berka slavnostně zahájil v Plovdivu v úterý dne 19. června v 18 hodin za účasti představitelů stranických a státních orgánů města Plovdivu výstavu "Československá věda a technika proniká do světa". Výstava, kterou připravili pracovníci našeho ústavu k 25. výročí Vítězného února, je instalována v bulharském Plovdivu v rámci družebních styků Národních výborů obou měst.

Na 100 exponátů, většinou špičkových výrobků našich podniků a ústavů, oceněných na zahraničních výstavách a veletrzích, prezentuje na výstavě světovou úroveň naší vědeckotechnické a průmyslové základny. Převážnou část těchto exponátů dodaly výzkumné ústavy a průmyslové podniky našeho města a plovdivští občané mají zde příležitost poznat Brno také jako jedno z významných středisek československé vědy a techniky.

Spolupráce při výstavě "10 let metalurgického provozu v Uničovských strojírnách"

V rámci oslav deseti let metalurgického provozu v Uničovských strojírnách byla dne 10. dubna otevřena výstava, na jejíž přípravě a instalaci se významně podílel náš ústav. Scénář výstavy, která zachycovala vývoj metalurgického provozu od jeho otevření v roce 1963 až dodnes, vypracoval v rámci socialistického závazku odborný pracovník Technického muzea v Brně Ing. P. Štícha. Autor scénáře měl i odborný dohled při instalaci výstavy. Rovněž výstavní fundus byl zapůjčen Technickým muzeem.

Tato spolupráce byla kladně hodnocena v projevech představitelů podniku při slavnostním zahájení výstavy a při přijetí zástupců našeho ústavu vedoucími funkcionáři byly projednány další možnosti spolupráce ústavu a výrobního podniku.

Stálé expozice Technického muzea

VÝVOJ VYUŽITÍ VODNÍ ENERGIE

PARNÍ ENERGETIKA

PANORAMA, stereoskopické promítání barevných dia-
pozitivů, uvedla v 2. čtvrtletí celkem 6 programů.

S B Í R K O T V O R N Á Č I N N O S T

V dílnách Aerotechniku v Uherském Hradišti byly dokončeny renovační práce na motorovém vírníku AERON XA 66, jež získalo Technické muzeum od Vojenské akademie Antónína Zápotockého. Zde byl postaven v letech 1966-68 v rámci studentské vědecké činnosti pod vedením Ing. Romana Calthamla. Renovovaný vírník byl v květnu l.r. převzat pracovníky muzea a uložen v židenickém depozitáři.

Některé technické parametry vírníku: délka startu 267 m, délka přistání 35 m, minimální rychlost 45 km/h, maximální rychlost 110 km/h, stoupací rychlost 60 m/min, dostup 600 m, dolet 60 km, doba letu 1 h, výkon motoru 65 k, letová hmota 270 kg.

Od Aeroklubu Svazarmu ČSR byl dále získán souhlas s převedením do sbírek dvoumístného bezmotorového vírníku A 70. Řada letadel tohoto druhu v brněnském Technickém muzeu bude tak obsahovat všechny charakteristické exempláře, které byly v posledním období na Moravě postaveny.

Významným přírůstkem pro sbírkový fond matematických strojů je samočinný počítač LGP 30, který má být předán muzeu katedrou samočinných počítačů VUT Brno. Je to reelový počítač 1. generace osazený elektronkami, který byl používán jako první počítač vůbec na brněnském Vysokém učení technickém zejména pro řešení vědeckotechnických vý-

počtů. Počítač je předáván i s příslušenstvím, včetně souboru programů.

Sbírky výpočetní techniky byly ve 2. čtvrtletí l.r. rozšířeny ještě o sadu kalkulačních strojů, ponejvíce z první čtvrtiny našeho století, jež byly používány naposledy střední ekonomickou školou v Kroměříži. Jde o stroje značek Continental, Mercedes a Underwood Elliott Fisher. Od téhož ústavu získalo muzeum soubor strojů - děrovač, třídíč a tabelátor - pro strojně početní stanici.

Pro oddělení obráběcích strojů byl získán unikátní, velmi zachovalý, dřevěný soustruh, vyrobený v Halenkovicích u Kroměříže asi před 200 lety. Zároveň byly získány nástroje na výrobu dřevěných šroubů a dřevěných matic.

Pro oddělení metalurgie byly v červnu získány z národního podniku VŽKG Ostrava mimo jiné dva unikátní odlitky klik zalomených hřídelů vyráběných pro zaoceánské lodě. Váha jednoho odlitku se pohybuje kolem 5 tun. Odlitky byly převezeny do areálu Staré huti u Adamova, kde budou volně vystaveny na prostranství plánovaného technického skansenu jako exponáty, ale zároveň pro svou tvarovou zajímavost i jako architektonické prvky.

Sbírkový fond oddělení textilních strojů byl ve druhém čtvrtletí obohacen o 125 sbírkových předmětů. Tvoří je především soubor člunků, reprezentující souhrn všech typů používaných člunků v našem textilním průmyslu.

Z průmyslové školy textilní v Brně byly pro sbírkový fond převzaty tři modely textilních strojů /listovky a vytlačovací stroj/, které dokonale předvádí funkci daného zařízení.

Pro sbírkový fond mechanických hracích strojů byla zahájena jednání o získání elektrického pianina z roku 1870 a hracího stroje, který ve své době doprovázel promítání němých filmů v biogramech.

V oddělení řemesel byly v tomto čtvrtletí navázány první kontakty k získání knihařské dílny z konce minulého století. Součástí této dílny je kompletní vybavení strojní a ruční výroby.

Z Dopravního podniku hlavního města Prahy byl v květnu převzat renovovaný motorový tramvajový vůz evid. číslo 2051, vyrobený v roce 1927. Výrobce: Továrna na vozy, akc.spol., Kolín.

Rovněž v květnu byl pro sbírky TM převzat renovovaný trolejbus Tatra T 400 z Dopravního podniku Ostrava.

Ústřední evidence sbírek zaznamenala za 1. pololetí 1973 celkem 958 přírůstků, převážně z oblasti textilní výroby, vodních strojů, obrábění, přístrojové techniky a energetiky. K doplnění sbírkových fondů došlo i v oboru hracích strojů, mechanizace domácností a řemesel.

PŘEDNÁŠKY - BESEDY - SEMINÁŘE

Listovská rozprava 1973

Za účasti více než 70 odborníků z oboru hospodaření energií se sešlo 6. června na Listovské rozpravě, kterou na paměť nedožitého 96. narozenin významného československého elektrotechnika prof. Ing. dr. h. c. Vladimíra Lista, DrSc., nositele Řádu práce uspořádalo Technické muzeum na téma "Hospodaření energií - Energetická náročnost a cesty k jejímu snižování". V průběhu rozpravy, již předsedal člen korespondent ČSAV Ing. dr. Otakar Maštovský, přednesl referát Ing. dr. Václav Hrdlička na téma Příčiny energetické náročnosti našeho národního hospodářství a cesty k jejímu snižování, Ing. Dominik Vaverka provedl srovnání se zahraničím, Ing. Florián Kučera se zaměřil na hodnocení energetického hospodářství. K otázkám racionalizace v energetickém hospodářství v resortu hutnictví a strojírenství promluvil Ing. Rudolf Fahrner, o energetické náročnosti vytápění Ing. Břeněk Štefek, o vlivu konstrukce budov na energetickou náročnost vytápění Ing. Jan Podhajský. V dalších příspěvcích se diskutovalo o využívání nové techniky pro odhalování rezerv ve zhuštění spotřeby elektrické energie, o programu racionalizace spotřeby paliv a energie, o snižování ztrát energií a zvyšování národohospodářské efektivity racionální výstavbou energetických zařízení v oblasti spotřeb energií, o racionalizaci jaderné energetiky a dalších problémech. V historické části rozpravy byl přednesen zajímavý příspěvek k vývoji spotřeby paliv a energie a výběr myšlenek profes-

ra Lista k tématu - hospodaření energií, které, ač byly vysloveny a napsány více než před 40 lety, platí i pro dnešek. Listovská rozprava - v pořadí již druhá - ukázala, že její zařazení do programu Technického muzea vhodně spojuje výsledky historického bádání se současnými úkoly. Z jednání Listovské rozpravy bude vydán sborník přednesených materiálů.

ODBORNÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST

V rámci plnění ústavního úkolu "Historie moravské elektrotechnické výroby" bylo dne 18.4.1973 v našem ústavu uskutečněno oponentní řízení práce J. Jarouše - "Historie národního podniku MEZ Vsetín". Externími oponenty byli pracovníci MEZ Vsetín, ČSAV Praha, Českého úřadu bezpečnosti práce Praha, VUT FS Brno a OV KSČ Vsetín. Předložená studie byla vesměs kladně hodnocena a připomínky byly formálního charakteru. Další využití bude projednáváno na úrovni ministerstva průmyslu ČSR, Závodů sítinoproudé elektrotechniky Praha a sekce elektrotechnické Čs. VTS Praha.

Na základě získaných kontaktů a zkušeností při zajišťování posuzovaného elaborátu bude postupně zpracovávána historie dalších moravských výrobců v oboru elektrotechniky.

V oddělení dokumentace textilních strojů se úspěšně rozvíjí spolupráce našeho muzea se střední průmyslovou školou textilní v Brně. Někteří členové profesorského sboru aktivně pracují v poradenském sboru při Technickém muzeu a předávají své zkušenosti při zpracovávání historie tohoto oboru a při identifikaci textilních strojů a zařízení staršího data.

V II. čtvrtletí byl v oddělení městské hromadné dopravy navázán styk s Dopravním podnikem města Bratislavy. Díky pochopení vedení podniku pro naši práci byla zajištěna renovace některých tramvajových vozů, určených pro sbírky TM a projednána další spolupráce.

Skupina externích spolupracovníků našeho ústavu z oboru vodního hospodářství a stavitelství v Brně se sešla v tomto čtvrtletí dne 27. dubna a 29. června. Jednání bylo zaměřeno k následujícím úkolům:

1. soupis pramenných materiálů pro zařazení do sbírkových předmětů TM
2. příprava plánované výstavy z oboru vodního hospodářství a stavitelství, která se má konat ve IV. čtvrtletí příštího roku
3. příprava semináře z historie využití vodních toků, který se uskuteční v listopadu tohoto roku.

S ohledem na náročnost daných úkolů byla skupina rozšířena o další členy.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Po delším zpoždění, způsobeném nedostatkem tiskárenských kapacit, byl v průběhu II. čtvrtletí vydán Sborník materiálů ze vzpomínkových oslav věnovaných nedožitým 95. narozeninám profesora ing.dr.h.c. Vladimíra Lista, Dr.Sc., nositele Řádu práce, které proběhly v Technickém muzeu ve dnech 31. května a 1. června 1972.

Obsáhlý sborník je rozdělen do tří částí:

V první části jsou soustředěny materiály ze vzpomínkové slavnosti spolu s úvodním referátem E. Konečné o osobnosti profesora Lista. Jsou zde publikovány přednesené vzpomínky žáků, spolupracovníků a přátel profesora Lista z různých oblastí jeho života.

V druhé části sborníku jsou uveřejněny referáty ze semináře k dějinám elektrizace Moravy, který se uskutečnil jako součást oslav.

Třetí část sborníku tvoří referáty, koreferáty a diskusní příspěvky přednesené na Listovské rozpravě 1972, která byla věnována závažné problematice československé energetiky.

Sborník je určen pro studijní a výzkumné účely. Objednávky přijímá Technické muzeum, Brno, Orlí 20.

KNIHOVNA A DOKUMENTAČNÍ SBÍRKY

V období 1. pololetí poskytla knihovna v rámci služeb čtenářům - interním i externím pracovníkům - celkem 404 konsultací. Čtenářům bylo zapůjčeno 1.693 svazků knih a časopisů včetně jednotlivých čísel, z toho 360 domů a 1.333 prezentčně.

Přírůstky knihovny byly zaznamenány u publikací - 216 svazků, ve sbírce fotografií - 47 kusů, ve sbírce map - 103 kusů. Odepsáno bylo 1.600 svazků neprofilové literatury.

Knihovna Technického muzea se podílela též na prezentačních akcích muzea ve II. čtvrtletí.

- K výstavě "Mikuláš Koperník - tvůrce nového obrazu světa" uspořádala výstavku knih s astronomickou tematikou, ve které byly též i instalovány publikace životopisů M. Koperníka a faksimile jeho základního díla.
- Pro Listovskou rozpravu 1973 byla vybrána literatura, pojednávající o hospodaření energií v různých oblastech na-

šeho hospodářství. Publikace byly vystaveny v předsálí mu-
zea.

Ř Í Z E N Í A O R G A N I Z A C E

Zasedání vědecké rady Technického muzea

V pátek dne 15. června se uskutečnilo zasedání vědecké rady Technického muzea v Brně. Na programu jednání byly mimo jiné tyto otázky:

- vědecko-výzkumné úkoly Technického muzea
- technické památky na Moravě a Slezsku
- příprava plánu muzea na rok 1974 a zaměření činnosti muzea v další pětiletce
- program spolupráce muzea se zahraničními ústavy.

Návštěva Muzea dopravy v Budapešti

V červnu navštívil ředitel našeho ústavu Ing. Berka Muzeum dopravy v Budapešti. Předmětem jednání byly otázky spolupráce obou muzeí v dokumentaci historie dopravy.

Návštěva ze zahraničí

Ve dnech 30. dubna - 4. května pobýval v našem ústavu A.K. Dutt, ředitel Birla Industrial and Technological Museum Calcutta. Během studijního pobytu si náš host prohlédl stálé expozice ústavu, depozitáře a navštívil několik technických památek v terénu a živě se zajímal o problematiku dokumentace techniky v našem muzeu.

Zahraniční exkurse

V sobotu 30. června navštívila depozitáře sbírek městské hromadné dopravy 30 členná skupina švýcarského Svazu přátel železnic. Po prohlídce kolekce vozidel MHD se projeli městem v historických tramvajích. Jízdy vzbudily u hostů nadšení a další zájezdy švýcarských cestovních kanceláří na sebe nenechají dlouho čekat. Jde vskutku o ojedinělou příležitost, protože téměř ve všech muzeích historických vozidel, které jsou v Evropě, jsou historická vozidla pouze k vidění, nikoli k použití.

Celoústavní brigáda

Dne 28. června se uskutečnila celoústavní brigáda zaměstnanců na úpravách depozitáře v zámku Litenčice. Byly přestěhovány sbírkové předměty do určených depozitních prostor, vybaveny místnosti pro knihovnu a provedena údržba a konzervace sbírkových předmětů.

R O H

K nejdůležitějším jednáním ZV ROH a členských schůzí ZO ROH ve II. čtvrtletí patřilo především rozpracování usnesení 5. plenárního zasedání ÚRO, kontrola programu aktivity a kontrola kolektivní smlouvy.

V rámci "Dne otevřených dveří" připravili 2. a 3. června pracovníci muzea a členové ZV ROH pro děti zaměstnanců a mladé návštěvníky promítání krátkých filmů u příležitosti Mezinárodního dne dětí.

S S M

Na základě plánu spolupráce mezi svazáckými organizacemi brněnských a košických muzeí uskutečnil se ve dnech 12. - 15. května 1973 zájezd do Košic, kterého se zúčastnili i čtyři naši zaměstnanci. Bohatý program zájezdu obsahoval prohlídku košických muzeí, některých muzeí a památek ve východoslovenském kraji, řadu konsultací a jednání o spolupráci a vzájemnou výměnu zkušeností při mnoha formálních i neformálních příležitostech.

V T S

Závodní pobočka VTS Technického muzea v Brně uspořádala začátkem dubna zdařilou besedu pro zaměstnance ústavu. Zástupce ředitele TM Ing. Vladimír Herka ve své přednášce "O cestách po muzeích západní Evropy" seznámil posluchače s problémy muzejní dokumentace techniky v některých významných technických muzeích západních zemí.

Z komise zlepšovacích návrhů

Za první pololetí t.r. bylo podáno pracovníky muzea celkem 5 přihlášek zlepšovacích návrhů. Uvádíme jejich názvy:

1. Seznam sbírkových předmětů
2. Utahovací hlava pro montáž ukládacích regálů
3. Stavebnicový obal panelů
4. Přístroj pro elektrotepelné sváření PE folií
5. Využití půdních prostor v Technickém muzeu

Přihlašovatelé návrhů č. 2 a 3 řeší současně tematické úkoly, vyhlášené vedením muzea pro zlepšovatele a vynálezce pro letošní rok. Návrhy č. 1 a 2 byly již projednány, při čemž první byl zamítnut, druhý byl přijat jako zlepšovací návrh. Současně bylo doporučeno jeho rozšíření do n.p. Kovo Čeb. Přihlášky zlepšovacích návrhů č. 3, 4 a 5 jsou dosud ve stavu projednávání.

VÝSTAVBA A PŘESTAVBA TM

V tomto čtvrtletí byla skončena úprava sklepních prostor pod malým nádvořím pro účelové využití jako klubovna SSM, ROH a SČSP.

Zároveň byla skončena úprava interieru v I. patře správní budovy. Provozní prostory ústavu tím byly rozšířeny o recepci - vrátnici pro presenci návštěvníků a zaměstnanců, dále pak byla v chodbě před sekretariátem zřízena hovorňa pro pracovní návštěvy.

V II. čtvrtletí byl vypracován projekt nuceného větrání sociálních zařízení v přízemí a prvním patře, v bytě domovníka, odvětrání kotelny s využitím odsávacího tepla na vysoušení sklepních prostor.

28. června byla provedena kolaudace rekonstrukce kotelny, kde byl zrušen a demontován amortizovaný teplovodní výměník a instalovány dva kusy teplovodních výměníků rakouské výroby typu 24 K - 1,0 včetně nové rozvodné instalace.

V tomto čtvrtletí byla též provedena na budově TM oprava fasád malého nádvoří a výměna klempířských prvků, včetně nátěrů. Na Malém nádvoří bylo provedeno sgrafito a dne 18. června 1973 zkolaudováno.

V depozitáři Židenice byly získány další čtyři místnosti /v návaznosti na konservátorskou laboratoř/ a tím rozšířen provoz depozitáře.

V depozitáři na zámku Dřínově bylo formou spolupráce s MNV realizováno statické zajištění nejvíce poškozených stavebních částí, to je výdřeva stropů nad přízemím, I. patrem a ochozem. Národním podnikem Geotest byly provedeny

vodorovné průzkumné vrty, odebrány vzorky stavebních materiálů a vypracován chemicko-fyzikální posudek.

V depozitáři na zámku Litenčice byly provedeny pomocné a přípravné práce k omítnutí celého objektu:

- postaveno lešení
- otlučena stará omítka
- provedeno zatření trhlin
- započato s injektáží zdive.

V současné době se zahajují práce na vysoušení zeminí vlhkostí pravého křídla zámku.

K R U H P Ř Á T E L T M

Sekce MHD

Sekce Městské hromadné dopravy se v tomto čtvrtletí sešla celkem třikrát. Mimo své pravidelné schůzky zajistili členové vyčištění depa v Husovicích a přípravu vozidel pro zájezd a exkurzi zahraničních návštěvníků v depozitářích MHD.

Sekce Auto-Z-klub

Členové sekce Auto-Z-klubu se sešli v tomto čtvrtletí šestkrát. Uspořádali besedu s pracovníky České státní pojišťovny a klubovou minirayí.

Vodohospodářská skupina pro povodí Odry v Ostravě

Schůze skupiny se konají pravidelně každý měsíc. O činnosti vydává skupina zpravodaj "Oderský mlýn", jehož první číslo je v tisku a připravuje se 2. číslo.

Oderský mlýn v Bartošovicích

TMB uzavřelo s Vysokou školou veterinární - Školním zemědělským podnikem Nový Jičín hospodářskou smlouvu o dočasném užívání dvou místností v I. poschodí spolu s přílehlou předstílní a komorou. Tyto prostory přenechává pro provoz, studijní a archivní účely KPTMB - vodohosp. skupina povodí Odry.

Místnosti jsou nově vymalovány a budou vybaveny stylovým nábytkem; vše poskytl Vlastivědný ústav Nový Jičín.

Sekce TATRA

Sekce Tatra KPTM se jako Tatra veteran car club Brno zapojila do činnosti v rámci Svazarmu Brno.

Její členové zjistili pro TM možnost získání některých sbírkových předmětů. Velmi zajímavý je nákladní vůz typu TL 2, který byl dříve majetkem barona Ing. Ringhofer. Tento typ byl v různém provedení vyráběn v letech 1915 až 1924 a jako omnibus sloužil i na trati Brodek-Prostějov. Dalším výrobkem značky Tatra je osobní vozidlo Tatra 77. Bylo předvedeno 5.3.1934 pražským novinářům a odborníkům jako na světě první seriově vyráběný aerodynamický automobil s pontonovou karoserií a vzduchem chlazeným motorem, uloženým za zadní nápravou. V současné době se jedná o získání těchto předmětů do sbírek Technického muzea.

T M P Ř I P R A V U J E

U příležitosti V. mezinárodní soutěže požárních družstev
se koná v prostorách Technického muzea výstava

VÝVOJ A TECHNIKA POŽARNÍ OCHRANY V ČSSR

Výstava je otevřena od 10. července do 5. srpna 1973.
Bližší na plakátech.

ZPRAVODAJ TM v Brně vychází čtvrtletně. Zodpovědný redaktor Ing. Vladimír Herka. Náklad 300 výtisků. Povoleno NVmB, č. 292.

Pouze pro vnitřní potřebu - zdarma

